

УДК 339.9.003.52: 61(477)

Анжела Олегівна БАЙРАК

*старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування,
Донецький державний університет управління, Україна,
e-mail: a.bayrak@ukr.net, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1360-8440>*

**ОЦІНКА ВПЛИВУ ЗОВНІШНІХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК
ПРИВАТНОГО МЕДИЧНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ**

Байрак, А. О. *Оцінка впливу зовнішніх факторів на розвиток приватного медичного сектору в Україні.* Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. праць. Одеса : Одеський національний економічний університет. 2020. № 3-4 (74-75). С. 9–19.

Анотація. У статті досліджено вплив зовнішніх факторів на розвиток приватного медичного сектору в Україні в сучасних умовах та сформовано пропозиції щодо зниження їх негативного ефекту. У процесі дослідження використано такі загальнонаукові методи: структуризації, порівняльного аналізу, групування, експертних оцінок, статистичний. Обґрунтовано, що зовнішні фактори впливу на приватний медичний сектор можуть мати прямий і непрямий, стабілізуючий і дестабілізуючий характер. Проаналізовано вплив кожного із визначених факторів шляхом здійснення групування, і виокремлення переліку факторних умов, які визначають успішність та обмеженість розвитку приватного медичного сектору. У висновках обґрунтовано подальші шляхи розвитку приватного медичного сектору в Україні з урахуванням проведеного оцінювання впливу зовнішніх факторів, які полягають, по-перше, у реалізації інвестиційних проєктів з модернізації медичного обладнання для лікування і діагностики, по-друге, у налагоджуванні ділових контактів зі страховими компаніями та державою, по-третє, у впровадженні ефективних інформаційних систем. Запропоновано методика оцінки впливу зовнішніх факторів на розвиток приватного медичного сектору, яка базується на використанні квадратної матриці суміжності та дозволяє розрахувати відносну значущість кожного фактора як стабілізуючої, так і дестабілізуючої дії, що дало можливість виділити пріоритетні фактори за кожним напрямом і сформувати підґрунтя для розробки рекомендації щодо збільшення потенціалу системи охорони здоров'я України через активізацію приватного медичного сектору. Доведено, що стратегію розвитку приватного медичного сектору в найближчій перспективі доцільно спрямувати на розширення частки ринку для населення з середнім рівнем статків.

Ключові слова: фактори; зовнішнє середовище; методика оцінювання; розвиток; приватний медичний сектор.

Анжела Олегівна БАЙРАК

*старший преподаватель кафедры публичного управления и администрирования,
Донецкий государственный университет управления, Украина,
e-mail: a.bayrak@ukr.net, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1360-8440>*

**ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ВНЕШНИХ ФАКТОРОВ НА РАЗВИТИЕ
ЧАСТНОГО МЕДИЦИНСКОГО СЕКТОРА В УКРАИНЕ**

Байрак, А. О. *Оценка влияния внешних факторов на развитие частного медицинского сектора в Украине.* Вестник социально-экономических исследований : сб. науч. трудов. Одесса : Одесский национальный экономический университет. 2020. № 3-4 (74-75). С. 9–19.

Аннотація. В статті досліджено вплив зовнішніх факторів на розвиток приватного медичного сектора в Україні в сучасних умовах і сформульовані пропозиції по зниженню їх негативного ефекта. В процесі дослідження використані такі загальнонаукові методи: структуризації, порівняльного аналізу, групування, експертних оцінок, статистический. Обосновано, що зовнішні фактори впливу на приватний медический сектор можуть мати прямий і косвенний, стабілізуєчий і дестабілізуєчий характер. Проаналізовано вплив кожного з визначених факторів шляхом здійснення групування і виділення переліку факторних умов, які визначають успішність і обмеженість розвитку приватного медического сектора. В висновках обосновані далішні шляхи розвитку приватного медического сектора в Україні з урахуванням проведеної оцінки впливу зовнішніх факторів, які включаються, во-перших, в реалізації інвестиційних проектів по модернізації медического обладнання для лікування і діагностики, во-вторых, в налаштуванні ділових контактів со страховими компаніями і державством, в-третьих, во впровадженні ефективних інформаційних систем. Предложено методика оцінки впливу зовнішніх факторів на розвиток приватного медического сектора, заснована на використанні квадратної матриці смежності і дозволяюча розрахувати відносесную значимість кожного фактора як стабілізуєчого, так і дестабілізуєчого дієвства, що дозволило виділити пріоритетні фактори по кожному напрямленню, і сформулювати основу для розробки рекомендацій по збільшенню потенціала системи здоров'я України посередством активізації приватного медического сектора. Доведено, що стратегію розвитку приватного медического сектора в найближчій перспективі цілесобразно направити на розширення діли ринка для населення со середнім рівнем доходів.

Ключевые слова: фактори; зовнішня середа; методика оцінки; розвиток; приватний медический сектор.

Anzhela BAIRAK

*Senior Lecturer of Public Administration and Management Department,
Donetsk State University of Management, Ukraine, e-mail: a.bayrak@ukr.net,
ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0002-1360-8440>*

ASSESSMENT OF THE INFLUENCE OF EXTERNAL FACTORS ON THE PRIVATE MEDICAL SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE

Bairak, A. (2020). *Assessment of the influence of external factors on the private medical sector development in Ukraine* [Otsinka vplyvu zovnishnikh faktoriv na rozvytok pryvatnoho medychnoho sektoru v Ukraini], Socio-economic research bulletin, Visnik social'no-ekonomichnih doslidzen' (ISSN 2313-4569), Odessa National Economic University, Odessa, No. 3-4 (74-75), pp. 9–19.

Abstract. *The article investigates the influence of external factors on the private medical sector development in Ukraine in modern conditions and formulates proposals to reduce their negative effect. In the process of research, the following general scientific methods were used: structuring, comparative analysis, grouping, expert assessments, statistical. It is substantiated that external factors of influence on the private medical sector can have a direct and indirect, stabilizing and destabilizing character. The influence of each identified factors is analyzed by grouping and highlighting the list of factor conditions that determine the success and limited development of the private medical sector. The conclusions substantiate further ways of developing the private medical sector in Ukraine, taking into account the assessment of the impact of external factors, which are, firstly, in the implementation of investment projects to modernize medical equipment*

for treatment and diagnostics, and secondly, in establishing business contacts with insurance companies and the state, thirdly, in the implementation of effective information systems. A method for assessing the influence of external factors on the development of the private medical sector is proposed, which is based on the use of a square matrix of contiguity and allows to calculate the relative importance of each factor, both stabilizing and destabilizing actions, which made it possible to identify priority factors in each direction, and form the basis for developing recommendations for increasing the potential of the health care system of Ukraine through the activation of the private medical sector. It is proved that the strategy for the private medical sector development in the near future should be aimed at expanding market share for the middle-class population.

Keywords: factors; external environment; assessment methodology; development; private medical sector.

JEL classification: I110; F430; O180

DOI: [https://doi.org/10.33987/vsed.3-4\(74-75\).2020.9-19](https://doi.org/10.33987/vsed.3-4(74-75).2020.9-19)

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний етап розвитку системи охорони здоров'я у більшості розвинених країн світу характеризується зростанням частки фінансування і надання медичних послуг приватним сектором. В Україні останніми роками приватні постачальники медичних послуг також виступають в якості важливого джерела медичної допомоги та постачання медичних послуг ліками і обладнанням. Порівняно з державним, приватний медичний сектор характеризує низка суттєвих переваг. По-перше, приватний сектор звільнений від адміністративних і політичних бар'єрів, які притаманні державним бюрократичним організаціям. По-друге, приватний сектор приділяє більше уваги питанням ефективності та управління ресурсами, ніж це роблять державні організації. Позитивні очікування від активізації приватного медичного сектору передбачають вивільнення обмежених державних ресурсів для надання допомоги малозабезпеченим. Що стосується категорій населення, у яких є можливість оплачувати медичні послуги, або які бажають їх отримувати на платній основі, вони й надалі будуть апелювати до приватного сектора медицини. Під впливом ринкових сил, таких як конкуренція і матеріальне стимулювання, якість медичних послуг буде підвищуватися.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Актуальність проблем формування та розвитку приватного медичного сектору підтверджується у публікаціях вітчизняних і зарубіжних авторів. Так, В. І. Борщ приділяє значну увагу дослідженню приватного медичного сектору в Україні, характеризує особливості й умови його функціонування, висловлює думку, що приватний сектор забезпечує більш ефективне управління закладами охорони здоров'я [1]. На відміну від цього, А. Д. Велієва вважає, що на сучасному етапі через негативний вплив факторів зовнішнього середовища приватний медичний заклад змушений застосовувати режим економії і посиленого контролю задля збереження фінансової стабільності і досягнення конкурентоспроможності [2]. С. М. Петрик у статті [3] пропонує ефективний механізм взаємодії держави та приватного сектору через модель державно-приватного партнерства. Наукові розробки О. В. Поживілової спрямовані на дослідження діяльності і законодавчого забезпечення приватних закладів сфери охорони здоров'я України [4], Р. Б. Солтман, Р. Буссе, Е. Моссиалос порівнюють підприємницькі ініціативи в європейських системах

охорони здоров'я, які надають можливість підвищити ефективність управління, доступність і якість медичної допомоги [5]. Отже, в наукових працях наведених дослідників представлені різні підходи щодо оцінки умов функціонування вітчизняного приватного сектору медицини, що потребує більш системного вивчення.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значну кількість досліджень стану та розвитку приватного сектору медицини, а також перспектив його активізації, недостатньо уваги приділяється висвітленню питань щодо впливу факторів на діяльність цього сектору. Особливої уваги потребує визначення спрямованості характеру дії факторів як передумови розвитку приватного медичного сектору в Україні, що дозволить ідентифікувати серед всього розмаїття фактори позитивного і негативного впливу, побудувати їх декомпозицію і створити підґрунтя для прийняття ефективних управлінських рішень.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка впливу зовнішніх факторів на розвиток приватного медичного сектору в Україні в сучасних умовах та формування пропозицій щодо зниження їх негативного ефекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рушійною силою активізації приватного медичного сектору є комплексний вплив факторів внутрішнього і зовнішнього середовища. В умовах соціально-економічної нестабільності підвищується значення зовнішніх факторів, характерними рисами яких є складність, динамічність і невизначеність. Узагальнення факторів зовнішнього впливу на розвиток приватного медичного сектору дозволяє класифікувати їх за різними ознаками. Так, за способом дії виділяють фактори прямого (безпосереднього) і непрямого (опосередкованого) впливу. Залежно від характеру спрямованості дії фактори зовнішнього середовища поділяються на стабілізуючі (сприяють активізації процесів та визначають успішність діяльності) і дестабілізуючі (спричиняють обмеження активізації процесів). За рівнем дії фактори зовнішнього середовища поділяють на регіональні, національні і міжнародні. Проведені дослідження різних факторів впливу доводять, що останнім часом діяльність приватного медичного сектору знаходиться під активним впливом факторів національного і міжнародного рівня, які мають дестабілізуючий характер. У загальному вигляді схема впливу факторів зовнішнього середовища на розвиток приватного медичного сектору представлена на рис. 1.

Попит на приватні медичні послуги. В якості основного тренду виступає посилення попиту пацієнтів на сервіс високого рівня та індивідуальне обслуговування. До медицини все більше проникає «Уберізація споживання», внаслідок чого основними цінностями для пацієнта стають економія часу, діджиталізація, високий рівень комфорту і задоволеності при отриманні медичних послуг. При цьому поведінка споживачів приватних медичних послуг переважно буде залежати від купівельного попиту, а також від подальшого розвитку системи державної охорони здоров'я і доступності медичної допомоги в державних медичних закладах. На ринку медичних послуг в найближчі два-три роки збережеться тенденція щодо скорочення платоспроможного попиту. У зв'язку з цим прогнозується зниження звернень пацієнтів до приватних клінік для вирішення планових питань, які можна відкласти, а також розширення попиту на безкоштовну медицину та зростання потоку пацієнтів у державні медичні установи [1].

Рис. 1. Вплив факторів зовнішнього середовища розвиток приватного медичного сектора

Джерело: складено автором на основі [6; 7]

Достатньо обґрунтовані очікування щодо подальшого збільшення споживчого попиту на високотехнологічні медичні послуги, що надаються в приватних клініках. Незважаючи на сумніви щодо потенціалу розвитку і комерціалізації превентивної медицини, вважається, що тренд на здоровий спосіб життя і профілактику захворювань зростатиме, що призведе до збільшення попиту на послуги приватних медичних закладів в цьому напрямку. Протягом останніх років все більше розповсюдженою стає ситуація, коли пацієнти, які користуються медичними послугами в державних клініках, можуть звернутися одноразово до приватної клініки, наприклад, коли їм потрібна експертна думка висококваліфікованого лікаря, або лабораторні та апаратні дослідження можливо здійснити тільки в приватному секторі. Практика разових звернень найпомітніше проявляється в сегменті медичних аналізів. Незважаючи на доступність проведення багатьох аналізів в муніципальних поліклініках, пацієнтам простіше відвідати приватну лабораторію, якщо фактор часу для них має більш важливе значення, ніж витрачені гроші. Яскравим прикладом є ситуація з коронавірусом, коли безкоштовних результатів тестів приходиться очікувати по декілька тижнів, в той час як приватні лабораторії надають їх через декілька днів.

Ресурсне забезпечення. Майже половина приватних медичних клінік відчувають дефіцит як лікарського, так і молодшого медичного персоналу, що пов'язують з демографічною кризою і стабільним зниженням народжуваності з

другої половини минулого століття, а також неоліками сучасної медичної освіти, внаслідок чого боротьба за талановитих лікарів «старої школи» стає гостріше. У результаті підвищення зарплат медичного персоналу бюджетних установ приватним клінікам буде важче та дорожче залучати і утримувати кваліфікованих лікарів. Для залучення кваліфікованих лікарів учасники приватного медичного сектору змушені пропонувати підвищену ставку заробітної плати, що впливає на вартість послуги для кінцевого споживача. Причому, якщо наймання висококваліфікованих лікарів, особливо якщо вони приходять зі своєю клієнтською базою, допомагає приватній медичній установі генерувати виручку, то з оплатою праці середнього і молодшого медичного персоналу ситуація є більш складною, зважаючи на те, що встановлення їм рівня оплати праці вище ринкового для приватної клініки є економічно недоцільним.

Партнери. Приватні клініки беруть участь в проєктах державно-приватного партнерства. До найбільш пріоритетних напрямків співпраці належать онкологічні центри, а також розміщення високотехнологічного обладнання в діючих державних медичних установах. При цьому впровадження проєктів партнерства з державою відбувається повільними темпами з огляду на їх низьку ефективність. В якості основних причин відмови приватних клінік від співпраці з державою виступають недовіра до майбутнього партнерства з державною владою і низька економічна ефективність інвестицій [3]. Останнім часом в приватному медичному секторі набирають оберті процеси консолідації й укрупнення мережевих гравців завдяки тому, що здійснення діяльності одного крупного бренду є більш легким, ніж десяти маленьких. Великі гравці ринку, відпрацювавши механізм просування, просто масштабують використані інструменти на маленькі медичні центри, які вони поглинають. А маленькі медичні центри кожного разу прокладають «шлях пізнання». Тому маленькі клініки із задоволенням інтегруються з великими, які купують уже готовий продукт: обладнані приміщення, зібраний колектив персоналу й інші ресурси.

Конкуренти. Дослідження конкуренції на ринку приватних медичних послуг доводить, що її стан переважно визначається такими умовами як рівень доходів і споживчі переваги пацієнтів, ступінь розвитку державної медицини, ситуація на ринку медичного страхування, а також специфіка бізнесу конкуруючих медичних організацій. Наприклад, у великих містах ринок поліклінічних послуг представлений великою кількістю приватних гравців, що призводить до високого рівня конкуренції. При цьому мають значення особливості бізнес-моделі різних медичних організацій (формат, географія і мережа медичних закладів, ціновий сегмент, маркетингова активність), що забезпечує кожній клініці свою аудиторію пацієнтів [4]. Водночас учасники ринку платної медицини відчувають все більшу конкуренцію з боку державних медичних закладів внаслідок їх технологічного переоснащення, покращення сервісу і підвищення заробітних плат лікарів. Державна медицина історично переважала над приватною в сегменті стаціонарної допомоги – через більші обсяги ліжкового фонду, репутацію лікарів, а також вартісного фактора. Проте, комерційні медичні центри стабільно залучають потік заможних пацієнтів, зокрема до лікарів з репутацією, на окремі напрямки високотехнологічного стаціонарного лікування – кардіологію і кардіохірургію, гінекологію, урологію, травматологію і ортопедію, нейрохірургію, репродуктивну медицину, онкологію та ін.).

Законодавство та органи державної і місцевої влади. Починаючи з 2018 р. Національна служба здоров'я України (НСЗУ) укладає угоди з приватними клініками та лікарями – фізичними особами-підприємцями з надання первинних медичних послуг. Інакше кажучи, у населення з'явилася можливість за державні кошти обслуговуватися в приватних медичних закладах. При цьому зміст угоди приватних медичних закладів з НСЗУ нічим не відрізнявся від угод, підписаних з комунальними медичними закладами. Це пояснюється тим, що до медичних закладів всіх форм власності пред'являються однакові вимоги до ліцензування діяльності, кваліфікації спеціалістів, тарифів, матеріально-технічного оснащення та стандартів надання медичного сервісу і послуг [8]. Таким чином, пацієнти, що підписали декларації з сімейними лікарями в приватних закладах отримуватимуть вичерпний перелік послуг первинної медичної допомоги на безоплатній основі, тому що їх сплачуватиме НСЗУ за базовим тарифом 370 грн./рік за кожного пацієнта, застосовуючи вікові коефіцієнти [9].

Політичний стан. За підсумками експертного опитування встановлено, що переважна більшість представників приватних клінік вважає політичні дії та рішення з боку держави сприятливими для діяльності приватного медичного сектору. Проте є і такі, хто сприймає внутрішні структурні зміни в державному секторі охорони здоров'я як несуттєвий чинник впливу на приватну медицину.

Економічний розвиток. Протягом останніх років макроекономічна ситуація в Україні була нестабільною, темпи зростання реальних доходів населення стали повільними, більша частина реальних доходів знецінилася на фоні зростаючої інфляції. До загального зростання цін додалося підвищення тарифів на комунальні послуги. В якості позитивної тенденції варто вказати, що окремим клієнтам приватних клінік, а особливо в сегменті преміум, вдалося збільшити рівні доходів, що дозволило їм більш якісно стежити за своїм способом життя, зокрема частіше звертатися за медичними послугами [10].

Соціальна сфера. При зверненні до приватної клініки у багатьох пацієнтів спостерігаються очікування обману і нав'язування додаткових платних послуг, що частково викликано діяльністю недобросовісних медичних закладів. В окремих випадках пацієнти через брак довіри до приватної медицини ведуть «подвійне спостереження», здійснюючи повторну перевірку діагнозів і призначень у одного, або навіть декількох фахівців. Практичний досвід вказує на те, що більшість приватних клінік, що надають медичну допомогу за медичним страхуванням, відчують на собі загальні озлоблені настрої, особливо від категорії пацієнтів, які раніше отримували медичну допомогу в державних лікарнях.

Науково-технічний розвиток і комунікаційно-інформаційне забезпечення. Високу цінність для пацієнтів має можливість проведення високотехнологічних обстежень і хірургічних операцій, незважаючи на вартість таких послуг. Приватні медичні установи у більшості випадків здійснюють діагностику і лікування на сучасному і високоточному обладнанні. Відповідно до зміни споживачів платної медицини в сторону більш молодого покоління, активно використовуються сучасні технології. Таким чином, все більше серед комерційних пацієнтів набуватимуть такі цифрові сервіси, як: вибір лікаря і запис на прийом онлайн – на веб-сайті або через мобільний додаток; дистанційні канали комунікації з клінікою, в тому числі інструменти оперативного зворотного зв'язку; особистий цифровий профіль з доступом до медичної карти, результатами обстежень, системі лояльності і розширеними функціями з управління медичної активності (наприклад,

нагадування про необхідність запису до лікаря, проходження диспансеризації, контроль показників здоров'я, розклад прийому ліків та ін.); онлайн-консультації з лікарем (коментарі за результатами аналізів, коригування лікування, моніторинг виконання медичних призначень) [2].

За результатами проведеного дослідження представляється можливим визначити факторні умови, які здійснюють вплив на успішність розвитку приватного медичного сектору. До них відносяться: розвиток великих гравців, відкриття нових приватних клінік; покращення сервісу та розвиток послуг в приватних клініках; активна участь приватних клінік в системі медичного страхування; розвиток технологій діагностики і лікування; зниження доступності медичної допомоги в державних лікарнях; зміна культури споживання медичних послуг. Крім цього, було визначено умови, що обмежують процес розвитку приватного медичного сектору. До них віднесено: гостра конкуренція на ринку медичних послуг, особливо з боку державних закладів; низька ефективність партнерських відносин з державою і страховими компаніями; брак кваліфікованого лікарського і медичного персоналу; звернення пацієнтів у багатьох випадках носить разовий характер; низька платоспроможність населення; прояв негативу і екстремізму з боку пацієнтів (табл. 1).

Таблиця 1

Групування факторів, що визначають процес розвитку приватного медичного сектору

Напрями	Фактори
Фактори, що визначають успішність розвитку приватного медичного сектору	X_1 – розвиток крупних гравців, відкриття нових приватних клінік; X_2 – покращення сервісу та розвиток послуг в приватних клініках; X_3 – активна участь приватних клінік в системі медичного страхування; X_4 – розвиток технологій діагностики і лікування; X_5 – зниження доступності медичної допомоги в державних лікарнях; X_6 – зміна культури споживання медичних послуг.
Фактори, що визначають обмеженість розвитку приватного медичного сектору	X_1 – гостра конкуренція на ринку медичних послуг, особливо з боку державних закладів; X_2 – низька ефективність партнерських відносин з державою і страховими компаніями; X_3 – брак кваліфікованого лікарського і медичного персоналу; X_4 – звернення пацієнтів у багатьох випадках має разовий характер; X_5 – низька платоспроможність населення; X_6 – прояв негативу і екстремізму з боку пацієнтів.

Джерело: складено автором на основі [10]

Застосування матричного методу експертних оцінок і вироблених по ним розрахунків надало можливість сформулювати квадратні матриці суміжності для визначення найбільш значимих факторів (табл. 2, 3).

Таблиця 2

Квадратна матриця суміжності і розрахунок відносної ваги факторів, що визначають успішність розвитку приватного медичного сектору

X_j/X_i	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	S_{i1}	P_{i1}	S_{i2}	P_{i2}
X_1	1	3	2	3	2	4	15	0,2614	225	0,3369
X_2	1/3	1	3	5	2	3	14,33	0,2497	205,35	0,3074
X_3	1/2	1/3	1	2	3	2	8,83	0,1539	77,97	0,1167
X_4	1/3	1/5	1/2	1	4	5	11,03	0,1922	121,66	0,1821
X_5	1/2	1/2	1/3	1/4	1	3	5,58	0,0972	31,14	0,0466
X_6	1/4	1/3	1/2	1/5	1/3	1	2,61	0,0455	6,81	0,0102
S_m							57,38	1	667,93	1

Джерело: складено автором на основі [11]

Таблиця 3

Квадратна матриця суміжності та розрахунок відносної ваги факторів, що визначають обмеженість розвитку приватного медичного сектору

X_j/X_i	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	S_{i1}	P_{i1}	S_{i2}	P_{i2}
X_1	1	2	3	4	1/2	3	13,5	0,2465	182,25	0,2676
X_2	1/2	1	1/2	1/3	1/4	2	4,58	0,0836	20,98	0,0308
X_3	1/3	2	1	2	1/3	2	7,66	0,1399	58,68	0,0862
X_4	1/4	3	1/2	1	1/4	2	7	0,1278	49	0,0719
X_5	2	4	3	4	1	5	19	0,3469	361	0,5300
X_6	1/3	1/2	1/2	1/2	1/5	1	3,03	0,0553	9,18	0,0135
S_m							54,77	1	681,09	1

Джерело: складено автором на основі [11]

Після розрахунку відносної ваги кожного фактора були відібрані по три фактори, що мають найбільшу вагу в кожній із двох груп факторів (табл. 4).

Таблиця 4

Пріоритетні фактори, що визначають процес розвитку приватного медичного сектору

Змінна	Назва фактора	Значущість фактора
Фактори, що визначають успішність розвитку приватного медичного сектору		
X_1	розвиток крупних гравців, відкриття нових приватних клінік	0,3369
X_2	покращення сервісу та розвиток послуг в приватних клініках	0,3074
X_4	розвиток технологій діагностики і лікування	0,1821
Фактори, що визначають обмеженість розвитку приватного медичного сектору		
X_5	низька платоспроможність населення	0,5300
X_1	гостра конкуренція на ринку медичних послуг, особливо з боку державних закладів	0,2676
X_3	брак кваліфікованого лікарського і медичного персоналу	0,0862

Джерело: складено автором

Система обраних напрямків дає можливість упорядкувати ці фактори. На основі такої системи можна побудувати пріоритетний ряд факторів на різних рівнях і оцінити ступінь їх взаємного впливу.

Таким чином, після застосування матричного методу експертних оцінок було встановлено наступне.

До пріоритетних факторів, що визначають успішність розвитку приватного медичного сектору, належать: розвиток великих гравців; відкриття нових приватних клінік; покращення сервісу та розвиток послуг у приватних клініках; розвиток технологій діагностики і лікування.

Серед факторів, що визначають обмеженість розвитку приватного медичного сектору, в якості пріоритетних було виділено: низьку платоспроможність населення; гостру конкуренцію на ринку медичних послуг, особливо з боку державних закладів; брак кваліфікованого лікарського і медичного персоналу.

Висновки і перспективи подальших розробок. Проведене дослідження доводить, що в найближчий час діяльність приватного медичного сектору буде здійснюватися на тлі загострення зовнішніх загроз, пов'язаних зі складною макроекономічною ситуацією, яка знаходить своє відображення в падінні платоспроможності пацієнтів.

Тому, для активізації діяльності приватним медичним установам доцільно реалізовувати інвестиційні проекти, що дасть можливість модернізувати медичне обладнання для лікування і діагностики. Крім цього, варто налагоджувати ділові контакти зі страховими компаніями та державою, а також впроваджувати ефективні інформаційні системи. Зазначені напрями діяльності дозволять залучити більше споживачів з високим рівнем доходу. Проте в якості стратегії розвитку в найближчий час важливо також зосередитися на розширенні ринку для населення з середнім рівнем статків.

Перспективним напрямом подальших досліджень є ідентифікація і вивчення зовнішніх і внутрішніх факторів активізації приватного медичного сектору та розробка на цій основі комплексного науково-методичного підходу щодо оцінки їх впливу на підвищення потенціалу системи охорони здоров'я України.

Література

1. Борщ В. І. *Ринок охорони здоров'я України : аналіз сучасного стану та тенденції розвитку*. Ринкова економіка : сучасна теорія і практика управління. 2020. Т. 19. Вип. 1 (44). С. 140–159. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1\(44\).198360](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1(44).198360).
2. Велиева А. Д. *Влияние факторов внешней среды на деятельность частной медицинской организации*. Молодой ученый. 2015. № 13 (93). С. 366–368.
3. Петрик С. М. *Форми реалізації проектів державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я*. Економіка, управління та адміністрування. 2020. № 2 (92). С. 90–94. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-2\(92\)-88-94](https://doi.org/10.26642/ema-2020-2(92)-88-94).
4. Поживілова О. В. *Функціонування приватних закладів у сфері охорони здоров'я*. URL: [www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11povsoz.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11povsoz.pdf) (дата звернення: 21.09.2020).
5. *Регулирование предпринимательской деятельности в системах здравоохранения европейских стран* / Под ред. Р. Б. Солтмана, Р. Буссе, Э. Моссиалоса. Москва : Весь Мир, 2002. 272 с.
6. Зуб А. Т. *Стратегический менеджмент* : учеб. и практикум для академ. бакалавриата. 4-е изд., перераб. и доп. Москва : Юрайт, 2019. 375 с.
7. *Рынок медицинских услуг в Украине* / Аналитика компаний Pro-Consulting и InVenture. URL: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/rynok-medicinskih-uslug-v-ukraine> (дата звернення: 21.09.2020).

8. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України № 222-VIII від 02.03.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> (дата звернення: 24.09.2020).
9. Міністерство охорони здоров'я України : сайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/jaki-privatni-medzakladi-nadavatimut-pervinnu-medichnu-dopomogu-za-derzhavni-koshti> (дата звернення: 24.09.2020).
10. Державний заклад «Центр медичної статистики Міністерства охорони здоров'я України» : сайт. URL: <http://medstat.gov.ua> (дата звернення: 28.09.2020).
11. Гудков П. А. *Методы сравнительного анализа* : учеб. пособ. Пенза : Издательство Пензенского государственного университета, 2008. 81 с.

References

1. Borshch, V. I. (2020). *Healthcare market of Ukraine: analysis of the current state and development trends* [Rynek okhorony zdorovya Ukrainy: analiz suchasnoho stanu ta tendentsii rozvytku], Rynkova ekonomika: suchasna teoriia i praktyka upravlinnia, T. 19, Vyp. 1 (44), s. 140–159. DOI: [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1\(44\).198360](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2020.1(44).198360) [in Ukrainian]
2. Velieva, A. D. (2015). *Influence of environmental factors on the private medical organization activity* [Vliyanie faktorov vneshney sredy na deyatelnost chastnoy medytsynskoy organizatsii], Molodoy uchenyy, No. 13 (93), s. 366–368 [in Russian]
3. Petryk, S. M. (2020). *Forms of public-private partnership projects implementation in the field of health care* [Formy realizatsii proektiv derzhavno-pryvatnoho partnerstva u sferi okhorony zdorovia], Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia, No. 2 (92), s. 90–94. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2020-2\(92\)-88-94](https://doi.org/10.26642/ema-2020-2(92)-88-94) [in Ukrainian]
4. Pozhyvilova, O. V. *Functioning of private institutions in the field of health care* [Funktsionuvannia pryvatnykh zakladiv u sferi okhorony zdorovia]. Retrieved from: [www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01\(5\)/11povsoz.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2011-01(5)/11povsoz.pdf) [in Ukrainian]
5. Saltman, R., Busse, R., Mossialos, E. (eds) (2002). *Regulating entrepreneurial behaviour in European health care systems* [Regulirovanie predprinimatelskoy deyatelnosti v sistemakh zdravookhraneniya evropeyskykh stran], Ves Mir, Moskva, 272 s. [in Russian]
6. Zub, A. T. (2019). *Strategic management*. 4th ed. [Stratehichnyy menedzhment; 4 izd.], Yurayt, Moskva, 375 s. [in Russian]
7. *The market of medical services in Ukraine* [Rynek meditsynskikh uslug v Ukraine], Analitika kompaniy Pro-Consulting i InVenture. Retrieved from: <https://inventure.com.ua/analytics/investments/rynok-medicynskikh-uslug-v-ukraine> [in Russian]
8. *About licensing of economic activity types*: Law of Ukraine, No. 222-VIII, 02.03.2015 [Pro litsenzuvannia vydiv hospodarskoi diialnosti: Zakon Ukrainy, No. 222-VIII, 02.03.2015]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text> [in Ukrainian]
9. *Ministry of health of Ukraine*: site [Ministerstvo okhorony zdorovia Ukrainy: sait]. Retrieved from: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/jaki-privatni-medzakladi-nadavatimut-pervinnu-medichnu-dopomogu-za-derzhavni-koshti> [in Ukrainian]
10. *State Institution «Center for medical statistics of the ministry of health of Ukraine»*: site [Derzhavnyi zaklad «Tsentr medychnoi statystyky Ministerstva okhorony zdorovia Ukrainy»: sait]. Retrieved from: <http://medstat.gov.ua> [in Ukrainian]
11. Gudkov, P. A. (2008). *Methods of comparative analysis* [Metody sravnitel'nogo analiza]. Izdatelstvo Penzenskogo gosudarstvennogo universiteta, Penza, 81 s. [in Russian]